

Posudek vedoucího na bakalářskou práci:

Jan Rozsypal: Hospodářství v době laténské. Praha.

Práce má sice široký název Hospodářství v době laténské, avšak hned na úvodních stránkách se téma zužuje na problematiku oppid a jejich potravinové (ne)soběstačnosti. Není divu, že se autor tak širokého tématu zalekl a soustředil se na dílčí problém, vždyť původní téma by přesahovalo možnosti a schopnosti nejen studenta bakalářského studia, ale i jeho učitele a možná i současné archeologie. Faktem ovšem je, že takto je název práce poněkud zavádějící. Obsah mohl být vymezen např. podtitulem, užším chronologickým intervalem apod. Na druhou stranu lze ocenit, že autor vlastní téma hned na počátku jasně formuluje, stejně jako cíle, kterých chce dosáhnout. Přitom nelze pochybovat o tom, že téma (ne)zásobování oppid potravinami představuje široký komplex otázek a problémů a pro bakalářskou práci je více než dostačující.

Hned v první kapitole věnované dějinám bádání autor prokazuje, že k problému chce přistoupit nejen na základě archeologie, ale i s pomocí jiných společenských věd, jejichž přínos zde stručně nastiňuje: numismatika, historie, etnologie, antropologie, sociologie, ekonomie. Škoda, že některé podkapitoly jsou příliš stručné (1.2.2), nebo v nich chybí novější literatura (1.2.3). Kapitola je věnována dějinám bádání, čili i časové posloupnosti, jak se daný obor vytvářel, proto by bylo vhodnější citovat vždy původní díla, než jejich pozdější vydání (např. u K. Polanyiho). V kapitole bych rád vyzdvihl pasáže o K. Misesovi, se kterým jsem se sám seznámil až prostřednictvím J. Rozsypala.

Následuje přehled současných názorů na problematiku výživy oppid, v němž autor prokazuje slušnou znalost zahraničního i domácího bádání. Škoda, že se zde však odstříhl od staršího bádání, které odklidil do kapitoly dějiny bádání. Propojením předchozích a současných názorů by jistě např. pro Čechy získal plastičtější obraz situace. Chtěl-li se však autor věnovat skutečně aktuálnímu stavu bádání, pak se měl soustředit na práce v posledních nanejvýš deseti letech. Takto se zde mísí a hodnotí různé časové vrstvy, přičemž se nezohledňuje, že autoři měli před dvaceti lety k dispozici jinou pramennou základnu, než mají dnes. Na rozdíl od předchozí kapitoly bych proto doporučoval pracovat především s poslední literaturou. A ještě dvě poznámky. České bádání nekopírovalo zahraniční vývoj, ale spoluvytvářelo. K interpretaci oppid výrazně přispěly výzkumy a projekty zaměřené na další typy sídlišť (Lovosice, Mšecko, Němčice atd.), což autor nezohledňuje. Zajímavý a jistě pravdivý je poznatek, že se v Čechách názory na zásobování oppid výrazněji diferencují než v cizině. To má dva hlavní důvody, jednak se této otázce věnuje české bádání podstatně intenzivněji než bádání v zahraničí a jednak se z publikovaných prací zčásti uměle vytvářejí dvě zcela protikladná stanoviska. Osobně si nevzpomínám, že bych kdy napsal, že oppida nikdy neprovozovala zemědělství a že byla plně závislá na dovozu potravin, ač jsem se již několikrát dočetl, že tento názor zastávám.

Těžiště práce představuje nepochybně třetí kapitola s názvem *Organizace obchodu na našem území v době laténské*. Zde autor předestírá původní a osobitý pohled na problematiku, přičemž prokazuje dostatečný rozhled v různých oborech, který mu umožňuje vytvořit celkový smysluplný názor na vysoce rozvinutý laténský obchod i na důvody jeho podceňování. Tuto kapitolu vysoce hodnotím pro původnost myšlenek (zvláště v porovnání s mnohdy zjednodušujícími kompilacemi v předchozích pasážích). V některých směrech mě Rozsypalovy názory pravděpodobně dovedou ke korigování některých vlastních, jak se

ukazuje, příliš zjednodušujících názorů - např. otázka cizích obchodníků na našem území, zde musím dát autorovi za pravdu.

Kapitolu by bylo pochopitelně možné dále doplnit. Např. v otázce shledávání dokladů po profesionálních obchodnících (str. 43) by bylo možné zmínit depot nových či zánovních mlýnských kamenů z Radovesic (Waldhauser 1977) apod. Místy by si text zasloužil korekci – např. „*podle Salače (2002, 351-352) byl obchod kontrolován usedlými obchodníky, například elitou*“ (str. 40)“. Ve skutečnosti zde stojí, že byl kontrolován usedlými obchodníky *nebo* elitou. V kontextu celého textu však jde o drobnosti. Závažnější však je, že autor dělí celou problematiku na oppida a „venkov“, který dále nespecifikuje a nečlení a nepracuje tak s poznatky o celé struktuře osídlení. Tím opomíjí i „bohaté“ nálezy z „bohatých“ neopevněných center (např. Kolínsko, Němčice, Roseldorf), které by mohly diskusi přinést další rozměr.

Ve čtvrté kapitole se J. Rozsypal snaží vysvětlit, proč archeologové ve svých interpretacích tíhnou k preferování primitivnějších forem obchodu. Jako jednu z příčin označuje nedostatečné vzdělání v oblasti ekonomie, případně kulturní antropologie a dalších věd. Sebevědomí mu při tom nechybí, když na str. 54 zdůrazňuje své osobní zkušenosti s různými formami obchodování. Škoda, že neuvádí alespoň příklady, kde je konkrétně využil (působení na burze, pobyt v Indii apod.). Ač jsou mi snahy autora sympatické a s jeho závěry v podstatě souhlasím, nemohu se ubránit dojmu, že svým způsobem opakuje chybu většiny archeologů – upřednostňuje ve svých závěrech osobní zkušenosti, byť jistě mnohostranné, před důslednou analýzou pramenů a jejich hodnocením teoretickým. To se projevuje v náchylnosti k interpretacím ryze racionálním (ekonomickým) – symbolický rozměr lidského chování prakticky nebere v úvahu (nejostřeji lze tuto tendenci pozorovat v případě nálezů z Krumlovského lesa, str. 54, kde zcela opomíjí Olivovu argumentaci). Tím se ocitá tak trochu pod palbou vlastní kritiky, vyjádřené v předchozím textu (str. 50-51), kde správně poukazuje na to, že archeologové si často vytvářejí své osobní představy a teprve k nim shromažďují prameny a argumenty.

Jinak jsou ovšem poznámky k písemným pramenům a dalším zdrojům zkrácení našich představ o laténském obchodu, potažmo celé ekonomice beze sporu přínosné a zajímavé. V kapitole 4.1.2 se však době laténské a někdy i tématu poměrně vzdalují a není vždy zřejmé proč jsou uváděny, někdy jsou i méně srozumitelné: např. citace L. Pospíšila na str. 58 – co to je *naše kultura?*; nebo „*poslední desetiletí také mnoho autorů přesvědčila, že pravěký život byl snadnější, než jak se soudilo pod vlivem Marxova třídního boje*“ (str. 63).

Závěr (proč nečíslovaný?) přináší krátké shrnutí práce, v němž se autor přiklání k názoru, že směna v době laténské byla rozvinutější, než se zpravidla připouští a z tohoto důvodu rovněž předpokládá, že oppida přece jen více obchodovala se svými zázemími, včetně importu potravin. Nezas­tírám, že je mi tento názor velmi blízký.

Na práci vysoce hodnotím snahu o původní, komplexní, tedy nejen archeologický, přístup k problematice a snahu po zaujetí nezávislého objektivního stanoviska i odvahu nesouhlasit s vedoucím práce a pravděpodobnou oponentkou.

Navrhovaná známka – výborně.

V Praze 3.9. 2012

doc. PhDr. Vladimír Salač, Csc.